

Expunere de motive

Începem această expunere de motive cu o cugetare a unui mare gânditor care spunea Poporul care nu-și cinstește istoria este un popor muribund. Toate popoarele ocupate de sovietici au opus rezistență comunismului. Totuși, **România a avut cea mai sângeroasă și cea mai îndelungată rezistență armată anticomunistă care a durat 18 ani**. Din aceste considerente represiunea a fost extrem de dură. Jertfele partizanilor din munți și închisori dă dreptul României să fie categorisită alături de celelalte popoare ale lumii care s-au opus regimul totalitar bolșevico-comunist..

Prezenta propunere legislativă preia ideea unui proiect parlamentar din legislatura 2008-2012 și care a fost respinsă de legislativ din motive stereotipice de natură formală.

Am stabilit data de 26 octombrie ca fiind ziua când odată cu celebrarea Sfântului Dumitru, patronul păstorilor, a muntenilor, izvorătorul de mir și făcătorul de minuni, să fie sărbătoriți și cei care au crezut într-un ideal, în "facerea" unei minuni, acela al luptei anticomuniste... și care au considerat că zonele în care numai păstorii de oi pot ajunge, fie zone de luncă, de deal sau de munte, sunt locuri perfecte de luptă armată împotriva sistemului totalitar.

Am stabilit ca în fiecare an pe 26 octombrie să aibă loc manifestări de omagiere a eroilor ce nu au dorit să accepte sistemul comunist ca formă de organizare autoritară pe teritoriul țării noastre. Mai ales că în toamna anilor 1944, 1945 s-au organizat primele forme de luptă armată împotriva regimului comunist, a armatei barbare sovietice ce distrugea totul în cale și împotriva opresiunii exercitată de organele de poliție politică. Au existat organizații paramilitare pregătite de luptă, dar care au stat în așteptarea unei intervenții eliberatoare, organizații subversive neînarmate, grupuri de sabotaj economic, opoziția țărănimii la colectivizarea agriculturii, grupuri care au cules informații și le-au transmis, toate aceste forme de răzvrătire pot fi considerate mișcări de rezistență.

Inițiativa legislativă nu are în vedere solicitarea de fonduri de la bugetul de stat decât organizarea în data de 26 octombrie a unor manifestări care oricum pot fi bugetate din fondurile alocate activităților cultural-istorice din bugetul autorităților centrale și locale. Prin norme metodologice de aplicare a viitoarei legi se va schimba destinația unor sume privind astfel de acțiuni.

Cu toate că memoria luptătorilor anticomuniști a fost inclusă în legea care reglementează zilele de 23 August – Ziua Comemorării Victimelor Fascismului și Comunismului, precum și de 21 Decembrie – Ziua Memoriei Victimelor Comunismului, consider totuși că nici un ales al statului și nici o persoană nu poate găsi motive reale de respingere a propunerii legislative din punct de vedere al

fondului propus (o zi comemorativă pentru partizanii anticomuniști) decât **dacă nu se dorește a se expune pentru generația viitoare rolul jucat în istorie de rezistența armată anticomunistă din România.**

În acest sens voi prezenta ca argumentare a celor invocate, de asemenea și pentru mai tinerii colegi parlamentari , precum și pentru cei care nu prea au cunoștință de partizanii anticomuniști, o scurtă cronologie cu date istorice și care provine dintr-o documentare a mai multor surse de informare (internet - diferite site-uri specializate, presa scrisă și audio-video, mărturii,etc). Din documente au fost identificate mai multe centre de rezistență armată anticomunistă iar în cadrul fiecărei provincii istorice s-a avut în vedere grupurile de partizani în ordinea apariției, și am avut în vedere doar o parte din cele mai importante... din sutele de organizații anticomuniste.. **Pentru realizarea acestei cronologii,care a fost inclusă ca și anexă la prezenta expunere de motive, am avut în vedere cărțile mai multor autori care s-au ocupat de istoria partizanilor , materiale și documente ale Institutului pentru Investigarea Crimelor Comunismului privind mișcările de rezistență anticomunistă, precum și cronologii realizate de tineri documentariști interesați de acest subiect și care au postat pe Internet astfel de lucrări.**

Urmărind această sumară cronologie în care am tratat doar câteva centre de rezistență armată, consider că noi parlamentari trebuie să fim cei care fac primul pas pentru promovarea argumentelor de mai sus, susținând adoptarea acestei propuneri legislative.

Inițiator :

Deputat PNL de Suceava

Ștefan-Alexandru Băișanu

ANEXĂ – Scurtă cronologie a mișcărilor de partizani anticomuniști în funcție de provinciile istorice românești (cronologia nu analizează decât schematic o serie de grupări anticomuniste, existând numeroase alte celule de partizani care nu au fost menționate pentru a fi simplificată expunerea de motive):

I. Bucovina (1944-1958)

1. Faza întâi 29 martie - 30 septembrie 1944

Voluntarii bucovineni încadrați în Batalionul Fix Regional Bucovina sau în grupurile de partizani au luptat împotriva trupelor sovietice invadatoare.

1.1. Apariția primelor grupuri de partizani antisovietici din România (mai 1944).

În primăvara anului 1944, după căderea Stalingradului și ofensiva puternică lansată de sovietici la adresa armatei germane, aceștia au ocupat zona de nord a României. Nerespectând normele și drepturile civile pe timp de război, trupele sovietice s-au dat la jafuri, violuri și crime împotriva populației civile. Locuitorii au fost deportați în județul Dorohoi, rămânând fără animale și bunurile gospodărești, iar satele de la poalele munților au fost incendiate. Bucovinenii au reacționat spontan, în stilul tipic oamenilor de munte. După 15 mai, localnicii au ținut sfat, și-au ales conducătorii, au scos din ascunzători armele pe care în mod obișnuit le foloseau la vânătoare și au format grupuri de autoapărare, de "partizani". În ordinea cronologică a constituirii, am identificat următoarele grupuri, numite după conducătorul respectiv: Vladimir Macoveiciuc, Vladimir Tironiac, Ion Vatamaniuc, Constantin Cenușă, Petre Maruseac, cu efective de 15-120 partizani.

1.2. Faza a doua, a luptei anticomuniste din Bucovina (octombrie 1944 - februarie 1958).

Amenințarea pierderii libertății și chiar a vieții în condiții de teroare sălbatică a împins numeroase categorii de cetățeni în pragul disperării: ofițeri care luptaseră pe Frontul de Răsărit, urmăriți pentru "crime de război", organele administrației antonesciene, considerată "fascistă", membrii partidelor istorice, numite "fasciste", etc. O parte din acești opozanți, cei mai curajoși au pus mâna pe arme și au luat calea codrului, alăturându-se partizanilor veterani din timpul războiului.

Principalele grupuri de partizani anticomuniști din Bucovina au fost următoarele:

1.2.1. Grupul Vladimir Macoveiciuc, cu un efectiv de 47 membri, luptase împotriva sovieticilor în perioada 15 mai - 30 septembrie 1944. Urmărit de N.K.V.D., a fost constrâns să rămână în

1.2.9. Grupul de partizani Gavril Vatamaniuc (1949-1958).

Sergent major de jandarmerie, Gavril intră în conflict cu loçtiitorul politic, motiv pentru care este îndepărtat din armată și pus sub urmărirea Securității. De teama arestării, se înarmează cu un automat german Deimler Puch și, la 25 noiembrie 1949, pleacă în pădurile Suceviței. Prima iarnă a petrecut-o singur, într-un bordei construit de el, cu alimente primite de la familie. În vara anului 1950, i se atașează doi consăteni, frații Ion și Gheorghe Chiraș, urmăriți și ei de Securitate, înarmați cu arme Z.B.

În fiecare toamnă își construiau bordeiul în alt loc, pentru mai multă siguranță și se aprovizionau bine pentru iarnă, întrucât nu mai ieșeau afară până primăvara. Cel mai mare pericol pentru ei erau urmele lăsate pe zăpadă. Tactica adoptată de grup a fost așteptarea și folosirea armelor strict pentru apărare, niciodată pentru atac. Activitatea politică a constat în tipărirea și răspândirea de manifeste, distrugerea manifestelor de propagandă comunistă din Sucevița, propaganda de la om la om și chiar la grupuri de muncitori forestieri. Așa au supraviețuit partizanii în perioada grea, când satele se aflau "sub ocupația" Securității, când rudele și sprijinatorii lor erau arestați, spre a le tăia posibilitățile de aprovizionare.

În anul 1954, grupul se întărește prin alipirea lui Vasile Motrescu, venit din Făgăraș (vezi 1.3.). Securitatea lansase zvonul că Motrescu este agentul ei, iar faptul că Cenușă și Cozma Pătrăuceanu se aflau închiși, în timp ce Motrescu umbla liber prin păduri, întărea această presupunere. Scopul Securității era de a semăna neîncrederea între partizani și a-i aduce în situația de a se împușca reciproc. Prin intermediul unui țăran, Irimia Cazacu, Motrescu s-a întâlnit cu Vatamaniuc și i-a spus adevărul. Moșul Irimia a garantat că Vasile Motrescu este "curat".

Anul 1955 a început prost. Un pădurar a depistat locul unde partizanii își construiseră bordeiul și a sesizat Securitatea. O companie de la Botoșani, însoțită de pădurar, a înconjurat zona și în zorii zilei de 18 ianuarie a atacat bordeiul. Motrescu era santinelă, a simțit pericolul și l-a anunțat pe Vatamaniuc. Ceilalți partizani erau plecați acasă. Ieșirea din încercuire s-a făcut cu prețul a trei tineri securiști, cei doi partizani fiind nevoiți să tragă pentru a se apăra și a ieși din cerc.

La 18 iulie 1955, prin trădare, Securitatea află locul unde se ascundeau partizanii. În lupta care s-a dat, frații Ion și Gheorghe Chiraș au fost împușcați mortal, aproape simultan.

La 17 octombrie 1955 a fost prins Vasile Marciuc, partizan din Sucevița. Acesta nu rezistă la anchetă și declară locul unde se afla ascuns Vatamaniuc. Arestat la 18 octombrie 1955, acesta a fost judecat la 30 iulie 1956 și condamnat la muncă silnică pe viață. **Ultimul partizan bucovinean, Vasile Motrescu, a fost executat la 29 iulie 1958 .**

comuniștii începuseră să-i aresteze pe membrii vechilor partide politice încă din vara anului 1947, (după lichidarea P.N.Ț.-Maniu), aceștia au început să se ascundă prin păduri și să se organizeze pentru rezistența armată.

În noaptea de 12/13 ianuarie 1949, Gheorghe Ionescu s-a înțeles cu Spiru Blănaru ca să-și unească forțele și să atace postul de jandarmi Teregova, spre a elibera un membru al grupului Ionescu arestat de jandarmi, întrucât acesta cunoștea multe secrete ale organizației Teregova. Atacul reușește, fără victime, după care cele două grupuri reunite s-au retras în pădurile din apropiere. Grupul Blănaru avea 12 membri, iar grupul Ionescu 18, toți înarmați.

La 22 februarie, la Pietrele Albe, partizanii înfruntă trupele de Securitate, sub comanda lui Ionescu. Blănaru, ajutorul său, trage cu mitraliera. Țărăniștii și membrii altor partide politice luptă alături, eroic, dar sunt copleșiți și se împrăștie. Fuseseră trădați și luați prin surprindere. Spiru Blănaru a fost prins la Feneș, în seara de 12 martie 1949, tot prin trădare.

2.4. Partizanii României Mari (septembrie 1948 - martie 1949).

Un funcționar din Timișoara, Ioan Tănase, împreună cu câțiva meseriași, a înființat organizația de luptă împotriva comunismului "Partizanii României Mari", în luna septembrie 1948. Cu ajutorul a două șapirografe, a multiplicat câteva mii de manifeste pe care le-a difuzat în București, Arad și Timișoara, în scopul de a sensibiliza opinia publică. La 13 ianuarie 1949, l-a atras în organizație pe Teodor Ungureanu, care trebuia să acționeze în orașul și județul Arad. Plănuind să ocupe orașele Timișoara, Arad, Lugoj și Caransebeș în noaptea de 18/19 martie 1949, a contactat grupul partizanilor lui Aurel Vernichescu. Acesta trebuia să ocupe trecătoarea Armeniș, spre a bloca circulația trupelor pe șoseaua națională și pe calea ferată. La data stabilită, trebuiau atacate și ocupate întreprinderile și instituțiile din localitățile respective, în primul rând sediul Direcției Regionale a Securității Timișoara precum și sediile securităților județene. Procurarea armamentului și muniției era un obiectiv prioritar. De altfel, alegerea datei pentru rebeliune corespundea cu ziua când se țineau târgurile în orașe.

O ramificație a grupului Ion Tănase, cu un efectiv de 7 membri lucra pe șantierul Salva-Vișeu, unde intenționa să asasineze pe Ana Pauker și Vasile Luca, miniștri comuniști, cu ocazia vizitei acestora la 6 martie 1949.

Bine organizate erau grupurile studenților de la Politehnică și Medicină din Timișoara, iar comanda orașului trebuia să fie preluată de Eugen Petruc, ajutorul de comandant al Miliției județului Timiș.

Securiștii au avut doi ofițeri, un plutonier și un ostaș răniți. Partizanii au refăcut echipele de luptă și au rezistat până în anul 1954. Numai în 1949 au fost arestați 14 membri ai grupărilor Ionescu-Blănaru și 127 sprijinitori, din care 93 țărani și 34 muncitori.

Dr. Gheorghe Ionescu s-a predat în noaptea de 1 octombrie 1950 și a fost condamnat la moarte la 12 iunie 1951. Își formase un nou grup de luptă împreună cu V. Valușescu, Emil Purdelea și alți trei partizani.

Purdelea Emil și Pitic Iosif au fost împușcați mortal în ziua de 6 octombrie 1950, în apropierea comunei Gârbovăț. Petre Bejan a fost prins la 7 octombrie 1950, în jurul comunei Rodna Veche - Năsăud. Vasile Vălușescu și Francisc Nimu au fost prinși în zona Caransebeș la 16 octombrie 1950. Tot în zona Caransebeș, a fost prins Dumitru Zoica, la 17 octombrie.

2.7. Grupul Petre Ambruș (1949-1950).

Un grup format din 5 partizani sub conducerea doctorului Petre Ambruș a acționat în nordul județului Severin, în regiunea muntelui Vârful Bătrân.

2.8. Grupul Ioan Târziu, (1947-1954).

Urmăriți de autoritățile comuniste, avocatul Ioan Târziu și prietenul său Ivănescu s-au înarmat și s-au refugiat în pădurile din Munții Poiana Ruscăi. Au fost nevoiți să se deplaseze până în Munții Mehedinți. Ivănescu a căzut în luptă cu Securitatea în 1954.

2.9. Ultimul partizan din România: Ion Banda, (1962).

Tăranul Ion Banda a fost împușcat în munți, în luptă cu Securitatea, în anul 1962.

III. BRAȘOV (1944-1950)

3.1. Organizația Vlad Țepeș II în Regiunea Orașului Stalin (Brașov) (1949-1950)

Organizația Vlad Țepeș II a acționat în trei mari regiuni ale țării: în Galați, Stalin (Brașov), Victor Lupșa din Zagon, în județul Bihor nu s-a găsit o asemenea dovadă. Acționând mai mult în prima regiune, Victor Lupșa l-a împuternicit, în iunie 1949, pe Ion Neguț din comuna Zagon, să organizeze în județele Buzău și Brașov grupuri de partizani.

În vara anului 1948, Victor Lupșa și Gheorghe Corneliu (Szarvas) înființaseră organizația anticomunistă Vlad Țepeș II, cu scopul de a răscula populația din regiunile muntoase.

După eșecul din Vrancea, Szarvas s-a retras împreună cu Lupșa spre Zagon. Fiind încercuți de trupele de Securitate și fiind bolnav, Szarvas s-a împușcat în pădure, cadavrul său fiind găsit la 17 mai 1951. Cu toate acestea, Tribunalul Militar Brașov l-a judecat la 6 iulie 1951 și l-a condamnat la 25 ani

Gheorghiu Bălan îl va întâlni pe Victor Lupșa, alături de care va organiza răscoala țăranilor vrânceni din noaptea de 23/24 iunie 1950, eșuată. Prins în 1950, a fost executat la Jilava la 16 august 1952.

4.2. Grupul Gheorghe Militaru (Dumitrești - Vrancea) (1948-1950).

În partea a doua a anului 1948, învățătorul Gheorghe Militaru, ofițer de rezervă fost prizonier în U.R.S.S. a înființat grupuri de rezistență anticomunistă în jurul comunei Dumitrești, situată în partea sud-vestică a județului Vrancea și nordul județului Râmnicu Sărat. A fost arestat în 1949, dar ceilalți membri ai grupului au scăpat, pentru că se ascundeau într-o regiune extrem de accidentată și în grupuri mici.

Activitatea partizanilor a continuat sub conducerea colonelului Ioan Strâmbei, Victor Isofăchescu și Ionel Militaru, arestați în 1950. Ultimul grup, compus din frații Grigore Cucu, Constantin Cucu și Ioan Cucu, a fost lichidat la 1 noiembrie 1950.

4.3. Organizația Vlad Țepeș II în jud. Vrancea (1947-1950).

Ideea de a ridica masele de țărani români care ajunseseră în pragul disperării datorită măsurilor inumane concepute de comuniștii maghiari din M.A.D.O.S.Z. pentru a forța colectivizarea agriculturii (cote, impozite, teroare de stat, etc.) îi aparține lui Victor Lupșa din c. Zagon, jud. Covasna. Era comerciant cu lemne, avea studii 7 clase primare și era reformat, având un picior mai scurt. Spre a se impune interlocutorilor săi, se prezenta drept "colonel" și umbla însoțit de Corneliu Gheorghe, zis Szarvas, ajutorul său. În 1948 a redactat manifeste cu caracter anticomunist, pe care le-a multiplicat personal și le-a distribuit șefilor de grupe aleși spre a-l reprezenta în satele prin care a trecut, din jud. Vrancea. Manifestele conțin numeroase greșeli gramaticale, cu îndemnuri la rezistență și instrucțiuni de organizare, iar fiecare poartă semnătura comandantului și o ștampilă ovală având în mijloc o cruce, iar pe margine inscripția cu denumirea organizației "Vlad Țepeș II". Organizația avea structură militară, stabilind gradele și modul de recunoaștere. În loc de stele, pe epoleți erau cusute cruciulițe verzi pe fond galben. Partizanii erau obligați să poarte banderole albe, având cusută câte o cruce neagră.

În primăvara anului 1949 contactează pe conducătorul **mișcării religioase Oastea Domnului** din fostul județ Putna și cu ajutorul lui vizitează câteva sate, unde formează nuclee ale organizației sale, recrutând membri dintre țărani și ciobanii din regiune. În noiembrie 1949 ține o ședință în comuna Nereju, unde participanții au depus jurământul, iar Lupșa le-a dat indicații cum să acționeze. În decembrie, încearcă să predea un plic cu un memoriu la legația S.U.A., dar nu reușește. Întors în Vrancea, duce o activitate intensă de organizare. În februarie 1950 ține o altă ședință în Nereju, apoi în

Căpitanul Mândrișteanu a fost împușcat de Securitate în locuința familiei Dumitru din comuna Parava, județul Bacău, iar restul grupului a fost condamnat pe diferite termene.

4.5. Răscoala din satele Suraia, Vadu Roșca și Răstoaca (1957-1958).

În toamna anului 1957 și iarna 1957/1958, a avut loc ultima mare răscoală a țăranilor vrânceni din comunele Suraia, Vadu Roșca și Răstoaca, reprimată sângeros de trupele de Securitate. În comuna Suraia, la 28 noiembrie 1957, țăranii au pus pe fugă pe activiștii de partid veniți să-i lămurească de avantajele colectivizării. În 2-4 decembrie 1957, țăranii din Vadu Roșca au ridicat baricade la toate intrările în sat, oprind și alungând pe străinii conduși de "generalul" Ceaușescu.

Comuniștii erau turbați, căci lecția revoluției din 1956 din Ungaria le era proaspătă în memorie. Ceaușescu a ordonat prim-secretarului P.C.R din raionul Liești să folosească regimentul de Securitate din Tecuci. Satul a fost înconjurat, la distanță de 3 km, pentru ca tancurile și mașinile să nu fie văzute. A doua zi era ger. A apărut armata, clopotul a dat alarma. Armata a deschis focul, fără somație, secerând cu mitralierele tot ce mișca, fără discernământ. Satul cucerit era acoperit de sânge. Morții au fost strânși la marginea satului, duși la Focșani cu camioanele și îngropați în gropi comune. Răniții și peste 100 de arestați au fost duși la Securitatea din Galați, unde comandantul Aramă a ordonat începerea unor anchete și chinuri îngrozitoare. Procesul s-a judecat la Tribunalul Militar Constanța, iar recursul la Galați.

La Răstoaca și Boțârlău, țăranii au ocupat primăriile și au ars cererile de înscriere în colective, dar și alte acte. Armata a deschis focul, folosind mitralierele și tunul, ca și la Suraia. O parte din țăranii au reușit să ajungă în păduri, dar alte zeci au fost prinși și condamnați. Așa a fost îngenuncheată populația regiunii Galați.

V. SIBIU (1944-1954)

5.1. Pădurile Fetea - Noul Săsesc (octombrie 1944-15 mai 1948).

Spre a se apăra de valul de atrocități comise de trupele sovietice, localnicii au format "gărzi cetățenești" în baza ordinului nr. 45000 / octombrie 1944 emis de Inspectoratul General al Jandarmeriei. Asemenea formațiuni au luat naștere și în jurul Mediașului, la inițiativa a trei studenți mediciști, Teofil Mija, Axente Păcurariu și Ion Golea, militari în termen.

În pădurile Fetea, în apropiere de comuna Noul Săsesc s-au construit adăposturi pentru alimente și armament. Multe săptămâni s-au transportat cele necesare, numai noaptea, prin păduri, ferind căile de comunicație. Armamentul era rămas după trecerea frontului sau de la Legiunea de

VI. MARAMUREȘUL (1945-1958)

6.1. Lupta pentru integritatea țării (5 martie -7 aprilie 1945).

După Banat și Moldova, Maramureșul a fost a treia provincie aflată în pericol de a fi smulsă din trupul României. Deși eliberat de sub horthyști de Armata a 4-a română, sovieticii au introdus și aici un regim de ocupație, numind ca prefect un avocat ucrainean, Ivan Odoviciuc. Reprezentantul Comisiei Aliate de Control, generalul Zaharascenko s-a instalat la Sighet și aprobă activitatea ucrainenilor care cereau lui Stalin să admită trecerea Maramureșului la Ucraina Subcarpatică. Presa locală cerea același lucru, sub îndemnul sovieticilor.

Maramureșenii, amenințați să treacă sub o nouă stăpânire străină au hotărât să țină o adunare a românilor la Sighet, pe data de 5 martie 1945. Fiecare comună, pregătită de preoți și învățători, și-a trimis reprezentanții. Sufletul mișcării a fost Gavrilă Mihali-Ștrifundă, primarul Borșei, care cerea demiterea lui Odoviciuc, numirea unui prefect român și anularea cererii de anexare a Maramureșului la U.R.S.S.

Mii de români, cu căruțe, călăreți și pedestri, mulți înarmați cu arme de foc, s-au îndreptat spre Sighet. Celor din Borșa li s-au adăugat țărani din satele de pe văile Izei și Vișeuului. În fruntea coloanei, călare, mergea Gavrilă Mihali-Ștrifundă. La Dragomirești, coloana s-a oprit și a fost trimisă o delegație din trei membri care să discute cu reprezentanții Comisiei Aliate de Control și ai Comandamentului sovietic. Răspunsul a fost negativ. Ștrifundă cu borșenii lui înarmați a evitat conflictul deschis și s-au întors. Ceilalți au mers până la Vadu Izei, unde podul era aruncat în aer de ungruii în retragere. Acolo, oamenii lui Odoviciuc în uniforme sovietice au deschis foc de arme de pe malul opus. Au căzut câțiva români.

Au început arestările. Se urmărea prinderea conducătorilor. Gavrilă Mihali-Ștrifundă, s-a dus la Cluj, unde a reușit să ajungă la Petru Groza și să-i înmâneze un memoriu. Pe data de 7 aprilie 1945, Odoviciuc a fost destituit și s-a refugiat în Ucraina. Dar cei care au condus mișcarea împotriva lui au fost urmăriți și arestați sub diferite pretexte. Unii, între care Gavrilă Mihali-Ștrifundă, înarmați, s-au refugiat în păduri. Spre a-l constrânge să se predea, Siguranța i-a arestat feciorul, student la Cluj, ținându-l ostatic. Acolo s-a îmbolnăvit de T.B.C. și a decedat în 1948.

Fiind urmărit în continuare, Gavrilă Mihali-Ștrifundă a dispărut în munți din mai până în noiembrie 1949, când s-a predat. A fost condamnat și a muncit la Canal până în mai 1951, apoi se angajează la o

nu-i va denunța. După două săptămâni s-au trezit încercuiți de trei cordoane de securiști. Partizanii s-au despărțit în grupe de câte doi și au scăpat și de această dată.

Ca răzbunare, securiștii au intrat în comună și au început să bată oamenii la întâmplare. Au fost arestați vreo 150, familii și rude. Partizanii s-au hotărât să se predea, spre a-i scăpa de chinuri. Au fost duși la Sighet, unde Ilie Zubașcu a fost ucis în timpul anchetei, apoi au fost condamnați de Tribunalul Militar Cluj 38 de inculpați.

Gheorghe Pașca a murit în păduri, împușcat în ziua de 6 februarie 1956. A trăit cu Ioana Vlad, a doua soție, în pădure. Acolo i s-a născut fetița, iar în luna mai 1953 soția era din nou gravidă în luna a 6-a. A fost arestată și anchetată la Miliție. Cel de al doilea copil, Gheorghe, născut în temniță, avea numai doi ani și jumătate când i-a fost împușcat tatăl.

6.5. Grupul Nicolae Pop din Munții Țibleșului (1949-1953).

Partizanii din Țara Lăpușului au acționat împreună cu cei din Maramureș, vreme de 4 ani, sub conducerea pădurarului Nicolae Pop din comuna Lăpușu Românesc. Om bun și drept, în anul 1944, salvase câteva familii de evrei pe care horthyștii le-ar fi trimis la Auschwitz. Securitatea îl urmărea pentru că ajută pe fugarii ascunși prin păduri și erau muritori de foame. Fusesse și membru al P.N.Ț-Maniu. În mai 1949, profesorul de religie Vasile Pașca din Târgu Lăpuș, fusesse prins ieșind din casa lui Nicolae Pop, noaptea. Securiștii au intrat ca să-l aresteze, dar el și-a luat arma de vânătoare și a ieșit prin ușa din spate, în pădure. Cu ajutorul unui alt partizan, l-a scăpat și pe Vasile Pașca și s-au unit cu trei partizani maramureșeni. Copiii lui Nicolae Pop, Aristina, elevă, și Achim, amenințați cu arestarea, s-au alăturat grupului. Conducător a fost ales Nicolae Pop, cunoscător al pădurilor din zonă.

În august 1950, li se alătură încă 7 tineri din leud, grupul atingând efectivul de 17 luptători. Erau ajutați de zeci de localnici. Toți erau însă urmăriți informativ, iar teroarea asupra țăranilor pentru a-i sili să intre în colectiv, creștea. Familiile partizanilor erau arestate, bătute, umilite. Soția lui Nicolae Pop a zăcut la pat 17 săptămâni după ce a venit de la Miliție. La 15 august 1952, zeci de familii din zona Lăpușului au fost deportate în Bărăgan, până în anul 1957, tăindu-se astfel căile de aprovizionare ale "oamenilor de pădure", iar casele lor incendiate.

În munți, în păduri, viața este dură. Alimentele se distribuiau cu rația. Se dormea direct pe pământ, iepurește. Iarna, înfășurați în păături, pe zăpadă, sub cerul liber. Deplasarea pe zăpadă se făcea cu hârzoabele, niște împletituri de nuiete de formă circulară, pentru a nu se afunda în zăpadă, iar ștergerea urmelor era obligatorie. Pentru iernat își construiau bordeie săpate în pământ, căptușite și

cu locuitorii din Fildu de Sus și din Huedin, unde exista un nucleu subversiv alcătuit dintr-un preot și 8 țărani. În august 1950, casa lui Mihai Jurj este atacată de Securitate. El fuge în munți împreună cu soția sa, Lucreția, și un unchi, Oneț Roman, alăturându-se grupului Teodor Șușman, ascuns pe atunci în județul Mureș. Securitatea se răzbună pe familie. Ecaterina Șușman moare în urma torturilor, iar ultimii doi copii, Emil și Romulică sunt arestați. Traian Șușman, a fost prins la 12 decembrie 1948 și condamnat la doi ani închisoare, apoi i se fixează domiciliu obligatoriu în Bărăgan, cu prelungire din doi în doi ani, deși era tebecist, până când au fost lichidați toți membrii grupului. În 1952, 3 partizani sunt uciși în luptă, iar Teodor Șușman (senior) se sinucide.

În 22-24 iulie 1958, are loc procesul grupului Șușman, la Tribunalul Militar Cluj, dar nici un Șușman nu era prezent. Toți fuseseră uciși, după ce rezistaseră comunismului timp de 10 ani, cu arma în mână. Grupul Teodor Șușman nu a avut crime la activul său.

7.2. Grupul Dabija – Macavei (Muntele Mare) (1948-1949).

Tot pe versantul oriental al Munților Apuseni a operat și grupul Dabija-Macavei. Maiorul Nicolae Dabija era originar din Galați și era văr cu Gheorghe Gheorghiu-Dej. Participant la războiul din Caucaz, pentru modul competent cum și-a condus ostașii în luptele de la Novorosiisk și Perekop, a fost avansat la gradul de maior, citat prin Ordin de zi pe Armată și a primit ordinul "Mihai Viteazul" chiar din partea autorităților statului. S-a stabilit în Aradul Nou prin căsătoria cu fata protopopului Cârnațiu din Turda.

Frații Traian, Alexandru, Viorel și Nicolae Macavei erau nepoții conducătorului țărănist Ștefan Cicio Pop, motiv pentru care au fost urmăriți de comuniști cu o îndârjire rar întâlnită. Urmăriți de jandarmi pentru "contrabandă cu aur", au rănit patru polițiști, apoi s-au refugiat în munți în vara anului 1948. În luna octombrie 1948 ei au împușcat în cursul unei lupte doi plutonieri majori de jandarmerie.

În februarie 1948, prin intermediul maiorului deblocat Ioan Opreanu, maiorul Dabija a cunoscut pe frații Macavei și au constituit gruparea denumită "Frontul Apărării Naționale - Corpul de Haiduci", care a lansat manifeste și se pregătea pentru acțiuni puternice în vara anului 1949. În acest scop, la 20 decembrie 1948, au jefuit suma de 320 000 lei de la Percepția Teiuș. În paralel, s-au căutat legături în București. Prin cumnatul său, maiorul deblocat Nicolae Nițescu, Dabija trebuia să primească informații cifrate cu caracter militar și politic. Cifrul și un chestionar s-au găsit asupra lui Nițescu cât și asupra lui Dabija.

Prin alt cumnat, Mihai Angheluță, fost funcționar al Ministerului Afacerilor Externe, Dabija a obținut o audiență la consulul turc la București, căruia i-a înmănat un memoriu scris în limba franceză,

Securitatea a început să-i vâneze pe cei scăpați de pe Muntele Mare și pe cei care i-au sprijinit. Maiorul Dabija este trădat și prins pe Valea Dobrei. La 8 martie sunt uciși trei oameni și grav rănit Alexandru Maxim, care va fi judecat și condamnat la m.s.v., dar Securitatea nu se mulțumește cu atât: va fi luat din închisoare și asasinat la 2 aprilie 1950. Ioan Turcu, elev din Vingard va fi ucis în anchetă, în aprilie 1949, la Securitatea Alba Iulia. La Aiud, în noaptea de 5/6 martie 1949, sunt împușcați în casa lor doi soți. La 7 octombrie 1949, sunt uciși doi țărani în Cheile Runcului. La 20 august 1950 vor fi asasinate de Securitatea Turda trei persoane: Ion Trifa (fratele episcopului Viorel Trifa) și alți doi țărani, după ce au fost torturați.

Procesul grupului Dabija se judecă la 30 septembrie 1949: 7 sunt condamnați la moarte și executați la 28 noiembrie 1949 la Sibiu (Nicolae Dabija, Titus Onea, Ioan Scridon, Gheorghe Opreț, Traian Mihălțan, Augustin Rațiu, Silvestru Bolfea), iar 5 partizani condamnați la muncă silnică pe viață. Patru luni mai târziu, la 2 aprilie 1950, aceștia cinci vor fi ridicați din penitenciare și asasinați de Securitatea Cluj: Alexandrina Pop, Mihai Angheluță, Simion Moldovan, Nicolae Nițescu și Alexandru Maxim.

Sprijinitorii partizanilor din grupul Dabija au fost judecați în 12 sau 13 loturi. Dacă nu ar fi fost trădat și ar fi făcut fuziunea cu grupul lui Ștefan Popa, grupul maiorului Dabija ar fi devenit un adversar de temut pentru Securitate.

7.3. Grupul maiorului Oniga (1948-1949).

Maiorul Emil Oniga, născut la 29.7.1901, camarad cu maiorul Dabija, a creat încă din anul 1948 o organizație anticomunistă din militari. Au fost trădați și arestați în 1949. Faptul că se înțeleseseră să fuzioneze și maiorul Oniga n-a mai trecut pe la Dabija, l-a determinat pe acesta să-l considere trădător. E posibil și acest fapt, dar poate a fost constrâns prin tortură.

7.4. Grupul Ștefan Popa (Piatra Caprei - Alba) (1948-1949).

Constituit în 1948 din 7 membri, grupul condus de Ștefan Popa își avea sălașul tot pe versantul oriental al Munților Apuseni și anume pe Vârful Piatra Caprei, din județul Alba. Opera, deci, în apropiere de grupul maiorului Dabija.

Din acest grup a făcut parte și Bratu, sublocotenent deblocat, fost student. Preotul greco-catolic Nicolae Suci a făcut parte din conducerea organizației; Petre Mărgineanu, fratele profesorului Nicolae Mărgineanu, condamnat în procesul Pop-Bujoiu; Silvestru Bolfa; ofițerul invalid Nicodim Lazăr și Alexandru Maxim, anterior membru al grupului Dabija, în total ajungând la 20 de membri.

Ioan Crișan, învățător, fost comandant, originar din județul Turda, a scăpat de valul arestărilor din 14/15 mai 1948 și a intrat în clandestinitate activă, organizând grupuri de rezistență, dar acceptând și alți voluntari. Acționând în județele Someș și Cluj, în Munții Hășmașului, a întâlnit pe Leon Abăcioaiei, moldovean, fost student la Cluj. Împreună, au împânzit câteva județe cu grupuri de rezistență, care au băgat groaza în comuniști, unii fiind pedepsiți aspru pentru crimele și abuzurile lor, de regulă spânzurați.

Greșeala acestei organizații a fost că nu a colaborat mai strâns cu oamenii din munți, fugari, care mișunau pretutindeni. Urmărit de agenți, Ioan Crișan a fost surprins de o patrulă a Securității condusă de locotenentul Moise Barany, în Cluj, în martie 1949 și împușcat aproape de podul peste Someș. Abăcioaiei era tot în Cluj, ascuns la niște studenți. Fiind filat, a fost prins într-o seară, când schimba ascunzătoarea, după ce a rănit niște securiști. În februarie 1950, a fost ridicat din celulă de anchetatorii Stănescu și Beiner și împușcat în ceafă, împreună cu alți deținuți, lângă cimitirul de pe Valea Turzii. În luna aprilie, alte zeci de deținuți au fost luați din închisori și asasinați la Timișoara, din ordinul generalului Alexandru Nicolski.

7.7. Echipa Cruce și Spadă (Munții Apuseni) (1948-1949).

În anul 1948, profesorul Gheorghe Gheorghiu, discută cu Ștefan Giurcoi și Gavrilă Forțu inițiază o nouă organizație anticomunistă intitulată "Echipa Cruce și Spadă". În luna septembrie 1948, redactează și răspândește în București și Bologa, județul Cluj, manifeste semnate "E.C.S."

Grupul a procurat armament, muniție și echipament pentru lupta în munți, iar în octombrie 1948, profesorul se stabilește în comuna Săcuieu, județul Cluj. Prin Traian Mereu, recrutează în organizație pe locotenentul deblocat Aurel Potra din Săcuieu. S-a redactat și multiplicat la șapirograf un nou manifest destinat românilor din Munții Apuseni.

Plutonierul deblocat Ioan Torcea s-a ocupat de recrutarea de membri din Moldova (Pașcani, Iași, Botoșani), regiunea Cluj și Brașov.

La 10 octombrie 1948, au făcut o recunoaștere în comuna Zam-Sâncrai, jud. Cluj, iar patru zile mai târziu au ocupat magazia Romcereal, au imobilizat paznicii și au incendiat magazia. După o încercare de aruncare în aer a fabricii de cherestea din Poeni-Cluj, s-au reîntors în București.

La 14 martie 1949, au venit în munți, au construit un bordei și s-au pregătit să atace fabrica Poeni, căile ferate, membrii de partid și milițienii.

În noaptea de 11/12 aprilie 1949, în gara Huedin, organele Securității Cluj au împușcat pe Torcea, 4 inși au fost reținuți, iar în continuare încă 7 și urmăriți doi. Arestările au continuat. Procesul s-a judecat la 23 septembrie 1949, pedepsele variind între 10 și 25 de ani. Au fost 22 de inculpați.

zilei de 2 septembrie 1958. În lot au fost 23 de țărani din satul Brăișor, județul Cluj. Cinci au fost condamnați la muncă silnică pe viață, ceilalți primind pedepse până la 25 de ani închisoare.

7.10. Liga Apuseană a Moșilor (1949).

Alexandru Lazăr, magazioner la Industria Sârmei din Câmpia Turzii, originar dintr-un sat de munte de lângă Baia de Arieș, cunoștea mulți fugari din calea prigoanei comuniste. Îl cunoștea pe inginerul Traian Macavei, dar nu avea legături nici cu maiorul Dabija din Muntele Mare, nici cu căpitanul Diamandi din Muntele Băișorii. Pe unii i-a ajutat cu echipament și alimente. Dar a inițiat formarea unui grup de sprijin pentru partizani, pe care l-a numit Liga Apuseană a Moșilor. Mai mult, a tipărit un manifest pe care l-a difuzat prin prietenii săi în Câmpia Turzii, Turda și Cluj. Un ucenic a predat un astfel de manifest unui activist comunist, acesta la Securitatea din Turda și Alexandru Lazăr a fost arestat când urca la munte, unde avea întâlnire cu frații Macavei.

Au fost arestați peste 150 de oameni, dintre care 25 de femei, majoritatea țărani sau muncitori la Industria Sârmei din Câmpia Turzii, iar ancheta a fost foarte dură. Au fost judecați de Tribunalul Militar Cluj la 9 ianuarie 1950. Alexandru Lazăr a fost condamnat la 10 ani de închisoare.

7.11. Grupul Diamandi Ionescu (Muntele Băișorii) (1949-1950).

Căpitanul aviator Diamandi Ionescu fusese arestat, pentru că protestase împotriva falsificării alegerilor din 19 noiembrie 1946. Evadează de la Siguranța din Turda împreună cu un alt ofițer aviator și fug pe Valea Ierii, spre Muntele Mare. Indignați de modul barbar în care activiștii comuniștii și jandarmii asupreau populația, coborau în sate și îi pedepseau. Grupul lor era format din localnicii înarmați și curajoși. Într-o zi din vara anului 1949, au coborât de pe Muntele Băișoara și au ocupat comuna cu același nume, arestând jandarmii, autoritățile locale și informatorii acestora, ținându-i ostateci într-o magazie de la marginea satului. Apoi au ars registrele în care erau trecute cotele datorate de țărani, au ars tablourile și lozincile comuniste, au tăiat firele telefonice și au declarat comuna liberă. Abia după 24 de ore au apărut trupele de Securitate, echipate de război. Securității înaintau având în față femei și copii, în timp ce partizanii aveau în față pe ostateci. În această situație, Diamandi a ordonat retragerea pe Valea Ierii.

Au fost arestați peste 500 de țărani și torturați în mod sălbatic. Securitatea din Cluj, condusă de lt. colonel Mihail Patriciu-Weiss, renumită prin numeroase crime, a ucis 7 oameni arestați, dar nejudecați: Victor Mare, Vasile Mare, Samson Muntean, Avram Ihuț, Traian Ihuț, Ioan Ihuț și Gligoruț (?). Echipa de asasini a fost comandată de Octavian Voicu de la Securitatea din Turda, în ziua de 9 august 1949.

17 noiembrie 1956, fiind trădat de vărul său. Au fost arestate 69 de persoane, care au fost judecate în trei loturi, în anul 1957, de către Tribunalul Militar Cluj în deplasare la Timișoara.

Adrian Mihuțiu și Pavel Suciu au fost condamnați la moarte și executați la Jilava, deși Avram Bunaciu le promisesse comutarea pedepsei.

8.3. Grupul Valer Șirianu (1948).

Grupul de rezistență anticomunistă condus de Valer Șirianu a avut un efectiv de circa 105 membri și a luat ființă în 1948. Din el au făcut parte generalul Baloșiu, colonelul Rădulescu, dr. Boieriu, preotul Tiberiu Dârlea, subofițerul Ion Ardelean, Sabin I. Sas din Târnova, județul Arad ș.a

8.4. Mișcarea Națională de Eliberare (1949-1952).

Organizație paramilitară, constituită din 38 de persoane, în majoritate țărani, de către profesorul Ion Blăgăilă din Arad. Arestările au început în luna august 1951, iar procesul s-a judecat de către Tribunalul Militar Timișoara. Pedepsele au variat între muncă silnică pe viață și 15 ani temniță grea.

8.5. Răscoala țăranilor din județul Arad (1-3 august 1949).

Răscoala țăranilor din județul Bihor, datorită impunerii colectivizării agriculturii și obligării țăranilor de a treiera la arie, de unde autoritățile rețineau mai întâi cotele exagerat de mari, încât oamenii se întorceau acasă doar cu paiele, a izbucnit și în județul Arad. În zilele de 1 și 2 august 1949, s-au răscolat țăranii din următoarele comune:

1. Ateaș;
2. Apateu, unde au fost împușcați pe loc trei țărani și arestați 22. În noaptea de 3/4 august au mai fost împușcați doi țărani.
3. Berechiu, unde la 1 august a fost ucis pe loc un țăran și arestați 18. La 11 august a mai fost împușcat un țăran.
4. Chereluș;
5. Gurba;
6. Moțiori; au fost arestați 10 țărani;
7. Șepreuş, unde la 1 august a fost incendiat sediul Comitetului Provizoriu și arhiva, au fost împușcați 4 țărani și arestați 57.
8. Șiclău;
9. Sinteza Mare;
10. Șomoșcheș, unde la 1 august a fost bătut președintele Sfatului Popular Județean, s-au tăiat firele telefoanelor, au fost împușcați doi țărani și arestați 49. Numai în 4 comune au fost asasinați 12 țărani.

ambele părți. Gogu Puiu s-a sinucis cu o grenadă. Au fost arestați numeroși țărani din satele vecine și condamnați de Tribunalul Militar Constanța. Cinci au fost condamnați la moarte și executați.

În februarie 1950, 38 de luptători dobrogeni, condamnați anterior la pedepse pe termen limitat, au fost ridicați din penitenciarele Aiud și Gherla și transferați la Timișoara, unde au fost asasinați.

La 9 martie 1950, Securitatea atacă bordeiul fraților Fudulea, în pădurea Babadag. Este ucis Dumitru Fudulea, iar Nicolae Fudulea, Ion Cotan și Stere Grasu sunt arestați. Fuseseră trădați de ciobanul Nichita Nazarie.

Conducerea organizației este preluată de Stere Alexe. În septembrie 1950, în noaptea execuției, Nicolae Fudulea evadează, dar Stere Grasu este împușcat mortal. Nicolae Fudulea este rănit și prins în comuna Calfa, la 30 martie 1952. Va muri trei luni mai târziu.

Bilanț provizoriu al represiunii din Dobrogea: 15 asasinați în diferite comune; 10 condamnați la moarte și executați; 74 morți în închisori și lagăre de muncă forțată; 38 asasinați la Timișoara, deși aveau condamnări pe durată limitată; 840 morți în lagărele Canalului Dunăre-Marea Neagră.

9.2. Grupul fraților Croitoru (1949-1956).

Au existat partizani și în Delta Dunării. Frații Parfene și Neculai Croitoru, originari din satul Malcoci, comuna Nufăru, județul Tulcea, erau urmăriți (Neculai din 1946 și Parfene din 1948). Au stat ascunși în stufărișul din Deltă. La 14 octombrie 1949, aflându-se acasă, au fost înconjuțați de securiști, dar se angajează în luptă și scapă. Tot anul 1950 stau fugiți în Deltă. Parfene se îmbolnăvește, este trădat, rănit și prins. A fost condamnat la 10 ani temniță grea și confiscarea averii.

Neculai va supraviețui, hăituit, până în 1956, după evenimentele din Ungaria, când va fi prins la frontiera cu Iugoslavia și condamnat la moarte.

9.3. Grupul tătarilor (1948 - aprilie 1952).

O parte din tătarii din Crimeea s-au refugiat în Dobrogea la revenirea sovieticilor, adică în anii 1943- 1944, întrucât erau acuzați că ar fi colaborat cu germanii. Autoritățile comuniste au început să-i urmărească în 1948. La 14 octombrie 1948 a fost arestat Negip Fazâl din comuna Tătaru, județul Constanța. Este anchetat cu sălbăticie, ca să denunțe locul unde se ascund tătarii prin păduri și este ucis la 21 octombrie 1948, în anchetă. Soția sa, Sultana Fazâl, va fi arestată în 1952 și va rămâne în închisoare până în 1964. Mulți tătari vor supraviețui ca fugari ani de zile. Iusuf Geafer va fi arestat abia în aprilie 1952.

transformată în temniță. Învățătorul satului, Anton Benchea, în același timp cantor la biserică, a fost chinuit și batjocorit în fața soției și a celor 9 copii, apoi a fost împușcat.

După o săptămână, când alți țărani luau drumul închisorilor, cei din Fundu Răcăciuni se întorceau de la Securitatea din Bacău, desfigurați în bătaie.

La 15 martie, securiștii au luat cu asalt satele Faraoani și Valea Mare. Cantorul Ioan Fărcaș a fost aruncat din clopotniță în timp ce da alarma. Activiștii și securiștii au folosit aceleași metode de intimidare. Erau vizați preoții, învățătorii, notarii și țărani înstăriți, pe care îi numeau impropriu "chiaburi", pentru că în fond nu erau.

Au fost arestați preoții Ion Butnaru, Anton Dămoc, Petre Dincă și Anton Olaru, împreună cu creștinii care ieșeau de la slujbă. Au fost bătuți, umiliți, legați și aruncați pe zăpadă. Începuseră să se adune țărani. Un moșneag a strigat: "Să nu-i lăsăm, fraților! Pentru preoți ne dăm și viața!" Un ofițer de securitate a scos pistolul și l-a împușcat pe loc. Seara, arestații au fost încărcăți în camioane și duși la Securitate. Opt săteni au murit în chinuri.

Au urmat la rând comunele Luizi-Călugăra și Sărata, unde au fost arestați preoții Gheorghe Pătrașcu și Petru Băcăuanu, împreună cu o mulțime de țărani. Blocarea șoselei cu bușteni, oamenii postați la pândă, furcile și topoarele n-au folosit la mare lucru. Securitatea strecurase agenți în sate, iar fără arme nu se putea organiza apărarea. Tot inutilă a fost și răspândirea de manifeste multiplicat cu mașina de scris de către învățătorul Vasile Ungureanu din comuna Sagna, prin care chema la unirea forțelor împotriva dușmanului comun.

Preoții Dumitru Lucaci și Gheorghe Pătrașcu au fost duși la Sighet. Ceilalți, mulți alții, ca și țărani catolici arestați au fost duși la Canal și la Gherla, după ce în prealabil au fost condamnați de Tribunalul Militar Galați.